

การพยาบาลผู้ป่วยวัยรุ่นที่มีภาวะซึมเศร้าและพยายามทำร้ายตัวเอง : กรณีศึกษา

ปรานต์ทิพย์ ทินวุฒิสิริกุล*

บทคัดย่อ

ภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นเป็นปัญหาสุขภาพจิตที่พบได้บ่อยมากขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งวัยรุ่นที่มีภาวะซึมเศร้าส่วนใหญ่มักจะมาด้วยมีพฤติกรรมพยายามทำร้ายตัวเองร่วมด้วย วัยรุ่นที่มีภาวะซึมเศร้าอาจไม่ได้แสดงอาการเศร้าที่ชัดเจน แต่มักแสดงอาการหงุดหงิด ตื้อ ต่อต้าน ก้าวร้าว ภาวะซึมเศร้าจึงเกิดผลกระทบอย่างมากต่อพัฒนาการการเรียนและการดำเนินชีวิตด้านต่างๆ ของวัยรุ่น สาเหตุเกิดได้หลายปัจจัยได้แก่ปัจจัยทางชีวภาพ ปัจจัยทางจิตวิทยา ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมและปัจจัยส่วนบุคคล ความเสี่ยงของกลุ่มโรคซึมเศร้าคือการพยายามทำร้ายตัวเองซ้ำ จนถึงการทำตัวตายสำเร็จ

กรณีศึกษาเปรียบเทียบผู้ป่วยจำนวน 2 ราย เป็นผู้ป่วยวัยรุ่นที่มีภาวะซึมเศร้าและพยายามทำร้ายตัวเองที่เข้ารับการรักษา แบบผู้ป่วยนอก ที่คลินิกจิตเวชเด็กและวัยรุ่น ผู้ป่วยทั้ง 2 ราย ได้รับการรักษาพยาบาลจากทีมสหวิชาชีพ สามารถกลับเข้าสู่ระบบการเรียน ทำหน้าที่ของตนเองได้เป็นปกติ มีสัมพันธภาพกับเพื่อน อยู่ร่วมกับครอบครัวได้อย่างปกติสุข สามารถจัดการความเครียดได้ และมีการวางแผนร่วมกับครอบครัวในการติดตามการรักษาอย่างต่อเนื่อง การดูแลผู้ป่วยวัยรุ่นที่มีภาวะซึมเศร้าและพยายามทำร้ายตนเองจำเป็นต้องได้รับการดูแลจากผู้เชี่ยวชาญในทีมสุขภาพจิต พยาบาลจิตเวชเด็กและวัยรุ่นเป็นบุคลากรในทีมสุขภาพที่มีบทบาทสำคัญในทุกๆ กระบวนการดูแลผู้ป่วย มีการนำกระบวนการพยาบาลมาใช้ในการดูแลผู้ป่วยตั้งเป้าหมายร่วมกับผู้ป่วยและครอบครัว วางแผนดูแลอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากความเสี่ยงที่สามารถป้องกันได้ เพื่อให้วัยรุ่นเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ และปรับตัวในสังคมได้อย่างปกติสุข

คำสำคัญ: วัยรุ่น ภาวะซึมเศร้า การพยายามทำร้ายตัวเอง

---

*พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ กลุ่มงานการพยาบาลผู้ป่วยนอกกลุ่มงานจิตเวชและยาเสพติดโรงพยาบาลนครปฐม

บทนำ

ในช่วง 2 - 3 ปีที่ผ่านมาพบว่ามีจำนวนวัยรุ่นที่มีภาวะซึมเศร้าเข้ารับบริการจำนวนมากขึ้น ภาวะซึมเศร้าเป็นสาเหตุสำคัญของการนำไปสู่การฆ่าตัวตายในวัยรุ่น¹ วัยรุ่นที่มีภาวะซึมเศร้าจะเห็นคุณค่าในตนเองในระดับต่ำ มีความเปราะบางทางอารมณ์ที่สูง รวมถึงมีความยากลำบากในการจัดการอารมณ์ของตนเอง ดังนั้นเมื่อเจอเหตุการณ์ที่เป็นสิ่งกระตุ้นจึงนำไปสู่การหาทางออกด้วยการฆ่าตัวตาย²⁻³ ภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นมักเกิดในวัยรุ่นที่รู้สึกโดดเดี่ยว ไม่ได้ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน มีความผิดปกติในบุคลิกบางอย่างเช่นรู้สึกว่ามีภาพลักษณ์ไม่เป็นที่พึงพอใจ ไม่เป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน ทำให้บางรายนำไปสู่ปัญหาการเรียน ปัญหาสุขภาพจิต มีความรุนแรงในครอบครัว พฤติกรรมทำร้ายตนเองและการฆ่าตัวตาย⁴

ในประเทศไทยวัยรุ่นจำนวนมากเสี่ยงต่อการเป็นโรคซึมเศร้าหรือมีภาวะซึมเศร้าโดยกรมสุขภาพจิตได้เปิดเผยผลการประเมินสุขภาพจิต เด็กและวัยรุ่นไทยในปี พ.ศ. 2564 ที่ผ่านมา พบว่าร้อยละ 28 ของเด็กและวัยรุ่น มีภาวะความเครียดสูง ร้อยละ 32 มีความเสี่ยงที่จะเป็นโรคซึมเศร้า ในขณะที่ร้อยละ 22 มีการเข้าถึงสมรรถนะ ดิจิตอลและเกมออนไลน์มากขึ้น มีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งและความรุนแรงในครอบครัวจนนำไปสู่อัตราเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย ซึ่งปัจจัยจากครอบครัวและคนรอบข้างนี้เองมักถูกละเลยหรือไม่ค่อยพูดถึง แต่เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญ ที่กระตุ้นให้เกิดภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น¹

จากสถิติการเข้ารับบริการผู้ป่วยนอก คลินิกจิตเวชเด็กและวัยรุ่น กลุ่มงานจิตเวชโรงพยาบาลนครปฐม พบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2562 - 2566 มีจำนวนวัยรุ่นป่วยเข้ารับการรักษาด้วยภาวะซึมเศร้าจำนวน 30, 32, 59, 78, 94 รายตามลำดับและร้อยละ 80 มีพฤติกรรมทำร้ายตนเองร่วมด้วยแต่ยังไม่มีผู้ป่วยวัยรุ่นที่ฆ่าตัวตายสำเร็จ

ภาวะซึมเศร้า (State of depression) หมายถึง ภาวะจิตใจหดหู่หม่นหมอง ซึมเศร้าเสียใจ ร้องไห้ไม่มีเหตุผล เบื่อหน่ายสังคม มีความรู้สึกท้อแท้ หมดหวัง มองโลกในแง่ร้าย อาการซึมเศร้ามีหลายระดับมีตั้งแต่เหนื่อยหน่าย ท้อแท้ใจเล็กน้อย ไปจนถึงขั้นไม่มีคุณค่าตัวเอง รู้สึกตนเองทุกข์ทรมานจนรู้สึกว่าไม่มีใครช่วยได้สิ้นหวังและอยากตาย ภาวะซึมเศร้าเกิดได้จากปัจจัยทางชีวภาพ ปัจจัยทางจิตวิทยา ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม และปัจจัยส่วนบุคคล⁴ โรคซึมเศร้าสามารถ พบได้ทุกช่วงอายุ⁴⁻⁵ ความชุกจะเพิ่มขึ้น เมื่อเด็กเติบโตจากวัยเด็กสู่วัยรุ่น โดยมีอัตราความชุกประมาณร้อยละ 1 ในวัยอนุบาล ร้อยละ 2 ในวัยเด็กและร้อยละ 4 - 8 ในวัยรุ่นและมีอัตราความชุกสะสมในช่วงวัยรุ่นสูงสุดประมาณร้อยละ 15 ใกล้เคียงกับผู้ใหญ่ ซึ่งหมายความว่าผู้ใหญ่ที่เป็นโรคซึมเศร้าส่วนใหญ่เริ่มมีอาการป่วยตั้งแต่อยู่ในช่วงวัยรุ่น พบในเพศหญิงได้บ่อยกว่าเพศชายในสัดส่วนประมาณ 2:1 เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ การป่วยเป็นโรคซึมเศร้าทำให้เกิดผลกระทบอย่างมากต่อพัฒนาการการเรียนและการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ ของผู้ป่วย อีกทั้งอาจทำให้เกิดปัญหาการใช้ยาเสพติดและปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงอื่นๆ ที่สำคัญ คือทำให้เพิ่มความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตายซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการเสียชีวิตในวัยรุ่น⁶ ดังนั้น การได้รับการประเมิน คัดกรองผู้ป่วย หากได้รับการวินิจฉัยดูแลรักษาอย่างรวดเร็วและถูกต้อง ได้รับการพยาบาลตามกระบวนการการพยาบาลและให้คำปรึกษาตามขั้นตอน⁷ อีกทั้งให้ครอบครัวซึ่งเป็นปัจจัยปกป้องที่สำคัญเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือดูแลผู้ป่วยได้อย่างถูกต้องจะช่วยลดความเสี่ยงที่จะทำร้ายตัวเองซ้ำ⁸ ลดการบาดเจ็บทั้งร่างกายและจิตใจ ทั้งของผู้ป่วยและครอบครัวได้ ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะ

ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการพยาบาลผู้ป่วยวัยรุ่นที่มีภาวะซึมเศร้าและพยายามทำร้ายตัวเองเพื่อนำผลการศึกษามาพัฒนาปรับปรุงแนวทางพยาบาลพยาบาลผู้ป่วยวัยรุ่นให้ได้มาตรฐานเพื่อให้ผู้ป่วยวัยรุ่นมีทักษะในการดำเนินชีวิต ทำหน้าที่ของตนเอง อยู่ร่วมกับครอบครัว ใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข ไม่เป็นโรคซึมเศร้าเรื้อรัง ในวัยผู้ใหญ่ จะส่งผลให้การฆ่าตัวตายสำเร็จในพื้นที่ลดลง ซึ่งเป็นการพัฒนาระบบบริการงานสุขภาพจิตและจิตเวชตามตัวชี้วัด

วัตถุประสงค์ของการศึกษาระณีศึกษา

เพื่อศึกษาการพยาบาลผู้ป่วยวัยรุ่นที่มีภาวะซึมเศร้าและพยายามทำร้ายตัวเอง

วิธีดำเนินการศึกษา

1. ทบทวนเอกสาร ศึกษาค้นคว้าตำรา วารสาร งานวิจัยการวินิจฉัย การรักษา รวมทั้งทฤษฎี และแนวคิดทางการพยาบาลที่เกี่ยวกับการพยาบาลผู้ป่วยวัยรุ่นที่มีภาวะซึมเศร้าและพยายามทำร้ายตัวเอง
2. คัดเลือกกรณีศึกษาแบบเฉพาะเจาะจง โดยเลือกผู้ป่วยวัยรุ่นที่มีภาวะซึมเศร้าและพยายามทำร้ายตัวเอง จากผู้ป่วยที่มารับบริการที่งานผู้ป่วยนอก คลินิกจิตเวชเด็กและวัยรุ่น กลุ่มงานจิตเวชและยาเสพติด โรงพยาบาลนครปฐม ที่มาเข้ารับการรักษาในช่วงเดือนกรกฎาคม – พฤศจิกายน พ.ศ.2566 จำนวน 2 ราย
3. รวบรวมข้อมูลผู้ป่วยจากเวชระเบียนผู้ป่วยนอก ชักประวัติ ประเมินสภาพร่างกายและจิตใจ ประเมินปัญหา ความต้องการทางการพยาบาลของผู้ป่วยโดยใช้กระบวนการพยาบาลและการให้คำปรึกษา
4. กำหนดข้อวินิจฉัยทางการพยาบาล วางแผนการพยาบาลตามสภาวะของผู้ป่วย ให้การปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลตามกระบวนการพยาบาล ประเมินผลวางแผนการดูแลต่อเนื่องและสรุปผล

รายงานผู้ป่วย กรณีศึกษาที่ 1

เด็กหญิงอายุ 14 ปี ศาสนาพุทธ กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปี 2 น้ำหนัก 87.9 กิโลกรัม ส่วนสูง 166.4 เซนติเมตร

อาการสำคัญ มีอารมณ์เศร้ามากและทำร้ายตัวเองด้วยการกรีดขาคตัวเอง 1 วันก่อนมาโรงพยาบาล

ประวัติการเจ็บป่วยในปัจจุบัน

1 เดือนก่อนมาโรงพยาบาล เริ่มมีความเครียดหลายเรื่อง ได้แก่ เรื่องไม่พึงพอใจรูปร่างหน้าตาของตัวเอง เรียนไม่รู้เรื่อง ไม่อยากไปโรงเรียน เบื่อที่บิดามารดาชอบทะเลาะกัน ทำให้รู้สึกมีอารมณ์เศร้า เบื่อหน่าย ท้อแท้ ทำร้ายตัวเองกรีดข้อมือตัวเองบ่อยๆ คิดไม่อยากมีชีวิตอยู่ รู้สึกว่าตนเองไร้ค่า โทษตัวเองเวลาที่บิดามารดาทะเลาะกันคิดว่าตนเองเป็นสาเหตุ คิดมากเรื่องเก่าๆ ที่เคยถูกเพื่อนล้อเรื่องหน้าตาและรูปร่างของตนเอง รู้สึกเกลียดตนเอง กินมากกว่าปกติ หลับยาก นอนหลับไม่สนิท ติดเล่นโทรศัพท์ ไม่ค่อยอยากพูดคุยคุยกับใคร แม่สังเกตว่าพูดคุยน้อยลง อารมณ์หงุดหงิดง่ายกว่าเดิม

ประวัติการเจ็บป่วยในอดีต

1 ปีก่อน มาปรึกษาด้วยเครียดเรื่องเรียน เรียนไม่ค่อยรู้เรื่อง อารมณ์เศร้าและคิดอยากทำร้ายตัวเองเป็นบางวัน นอนหลับมากกว่าปกติ ยังพอจัดการอารมณ์เศร้าตนเองได้ แพทย์วินิจฉัยว่ามีภาวะเครียด มีการปรับตัวผิดปกติ (Adjustment disorder) และได้ส่งทดสอบหาฮอร์โมนพบว่า เป็นโรคการเรียนรู้บกพร่อง

(LD: Learning Disability) แบบ Mixed Disorder of scholastic skill จากผลการทดสอบพบการอ่านมากกว่า ระดับประถม 6 การสะกดคำระดับประถม 5 การคำนวณระดับ ประถม 4 และนัดติดตามการรักษา 1 เดือน แต่ผู้ป่วยขาดการติดตามการรักษาเนื่องจากผู้ปกครองไม่ยอมให้ลูกกินยา และเห็นว่าลูกอารมณ์สดชื่นดี เรียนหนังสือได้ และไม่มีคิดทำร้ายตนเองแล้ว

ไม่มีโรคประจำตัวอื่น

ไม่มีประวัติการแพ้ยาหรืออาหารใดๆ

ไม่เคยมีประวัติชัก หรือได้รับอุบัติเหตุทางสมอง

ประวัติส่วนตัวและครอบครัว

เป็นลูกคนที่ 2 ในจำนวนพี่น้อง 2 คนของพ่อแม่ มีพัฒนาการสมวัย เป็นเด็กเลี้ยงง่าย อารมณ์ดี ช่วงเรียนชั้นประถมเป็นเด็กเรียนรู้อ่าน บิดา - มารดาเรียบร้อย อาศัยอยู่ด้วยกัน แต่มักจะทะเลาะกันเสียงดัง บ่อยๆ บิดาชอบดื่มสุราแล้วมักพูดบ่นมาก หูไม่ดี พูดเสียงดัง เวลาบิดาคูด้วย ผู้ป่วยรู้สึกว่าเป็นคนพูดเร็ว พูดเสียงดัง

การประเมินแรกรับ

มากับมารดา ผู้ป่วยมีสีหน้าค่อนข้างเครียด เศร้าหมอง พูดคุยเสียงเบา ถ้ามถามคำถามน้ำหนักรวม 87.9 กิโลกรัม ส่วนสูง 166.40 เซนติเมตร BMI : 31.75

การประเมินความรุนแรงของโรคซึมเศร้าในวัยรุ่น โดยใช้ แบบประเมินภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น (PHQ-A: Thai version of The Patient Health Questionnaire for Adolescents) ได้คะแนนรวมเท่ากับ 19 คะแนน เท่ากับมีระดับภาวะซึมเศร้ามาก⁹

และคัดกรองซึมเศร้าผู้ป่วยโดยใช้แบบคัดกรองซึมเศร้าในวัยรุ่น (CDI : Children Depression Inventory) ได้คะแนนรวมเท่ากับ 26 คะแนน ถือว่ามีภาวะซึมเศร้าที่มีนัยสำคัญ¹⁰

ผลการตรวจร่างกาย

ร่างกายทุกระบบและสัญญาณชีพปกติ

มีรอยขีดเส้นเล็กที่เกิดจากของมีคมที่ต้นขาเหนือเข่า เป็นรอยประมาณ 10 แผล

การตรวจสภาพจิตและการประเมินทางจิตเวช

ลักษณะทั่วไปรูปร่างอ้วน สูงใหญ่ ผิวคล้ำแต่งกายด้วยชุดนักเรียนสีหน้าไม่แจ่มใส ถ้ามถาม-ตอบตรงคำถาม พูดเสียงเบา นิ่งก้มหน้า อารมณ์เรียบเฉยไม่แจ่มใส สีหน้ามีความกังวล เนื้อหาความคิดเหมาะสมบอกได้ว่าตนเองมีความไม่สบายใจ ปฏิเสธอาการหูแว่ว ไม่เห็นภาพหลอน รับรู้เวลาสถานที่บุคคลได้ถูกต้อง อึดอัดกับตนเองผู้ป่วยมองตนเองว่าเป็นคนไม่มีความสามารถ เรียนหนังสือไม่เก่ง รูปร่างหน้าตาไม่สวย รู้สึกไม่มีคุณค่า จึงเกิดความเบื่อหน่ายท้อแท้ ไม่อยากมีปฏิสัมพันธ์กับใคร อยากแยกตัวอยู่คนเดียว ไม่อยากไปโรงเรียน

การวินิจฉัยโรค Severe depressive episode without psychotic symptoms

การรักษา

1. ได้รับการรักษาด้วยยาต้านเศร้า ยาคลายกังวลและรักษาด้วยไฟฟ้า
2. ทำจิตบำบัด

รายงานผู้ป่วย กรณีศึกษาที่ 2

เด็กหญิงอายุ 15 ปี ศาสนาพุทธ กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 น้ำหนัก 65.8 กิโลกรัม ส่วนสูง 154 เซนติเมตร

อาการสำคัญ มีอารมณ์เศร้า เบื่อหน่ายท้อแท้และทำร้ายตัวเองบ่อยๆ ด้วยการกรีดแขนตัวเอง เป็นก่อนมาโรงพยาบาล 1 เดือน

ประวัติการเจ็บป่วยในปัจจุบัน

11 เดือนก่อน ถูกเพื่อนชายในชั้นเรียนข่มขืน

9 เดือนก่อน สูญเสียยาย หลังยายเสียชีวิต ใช้ชีวิตอยู่บ้านคนเดียว (เพื่อนบ้านและครูช่วยกันดูแล) บางวันอารมณ์เศร้ามาก คิดทำร้ายตัวเอง หลังจากอีก 1 เดือน แมวเสียชีวิต ทำให้รู้สึกเศร้ามากขึ้นกว่าเดิม รู้สึกว่าคนที่รัก/สิ่งที่รักค่อยๆ หายหายไป จึงพยายามจะฆ่าตัวตายหลายวิธีด้วยการกรีดแขน กินยาเกินขนาด พยายามจะกระโดดน้ำแต่ทำไม่สำเร็จ มีความคิดวนกับเรื่องแ่ๆ ในอดีต ที่ในเคยถูกตาเล็งล่วงละเมิดทางเพศ ตั้งแต่อนุบาล - ชั้นประถม

1 เดือนก่อน ทำร้ายตนเองด้วยการกรีดแขนตัวเอง กินยาเกินขนาด ไปรักษาที่ โรงพยาบาลอำเภอแห่งหนึ่ง ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประวัติการเจ็บป่วยในอดีต

ในช่วงเรียนประถม ถูกเพื่อนแกล้ง ถูกเพื่อนล้อเลียนเรื่องรูปร่างหน้าตา ถูกเพื่อนด่าว่าทำร้ายร่างกายโดยการตบหัว ตี ต่อย เครียดมากจึงกินยาแก้แพ้ไป 1 กำมือ ไปรักษาที่โรงพยาบาลชุมชน หลังจากนั้นไม่ได้ติดตามการรักษาอีก

ไม่มีโรคประจำตัวอื่น

ไม่มีประวัติแพ้ยา

ไม่มีประวัติชัก ไม่เคยได้รับอุบัติเหตุอย่างรุนแรง

ประวัติส่วนตัวและประวัติครอบครัว

เป็นลูกคนที่ 3 ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 3 คน

บิดา-มารดาแยกทางกันตั้งแต่เด็กยังเล็ก หลังจากบิดา-มารดาแยกทางกัน ผู้ป่วยอยู่ในการดูแลของยายที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้ป่วยสนิทกับยายมาก

พัฒนาการปกติตามวัย

มารดามีครอบครัวใหม่ มาทำงานอยู่จังหวัดนครปฐม มีพี่ชาย 2 คน อยู่จังหวัดนครปฐมแต่แยกครอบครัวไปแล้ว ผู้ป่วยไม่ค่อยสนิทกับมารดา สมาชิกในครอบครัวไม่มีประวัติป่วยเป็นโรคทางจิตเวช

การประเมินแรกรับ

ผู้ป่วยมากับมารดา ระหว่างซักถาม ผู้ป่วย พูดคุยด้วยสีหน้าเรียบเฉย ร้องไห้ขณะซักถาม ตอบได้ตรงคำถามแต่ถามคำตอบคำเสียงเบา น้ำหนัก 65.8 กิโลกรัม ส่วนสูง 154 เซนติเมตร BMI : 27.41

การประเมินความรุนแรงของโรคซึมเศร้าในวัยรุ่น โดยใช้ แบบประเมินภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น (PHQ-A: Thai version of The Patient Health Questionnaire for Adolescents) ได้คะแนนรวมเท่ากับ 18 คะแนน เท่ากับมีระดับภาวะซึมเศร้ามาก⁹

และคัดกรองซึมเศร้าผู้ป่วยโดยใช้แบบคัดกรองซึมเศร้าในวัยรุ่น (CDI: Children Depression Inventory) ได้คะแนนรวมเท่ากับ 34 คะแนน ถือว่ามีภาวะซึมเศร้าที่มีนัยสำคัญ¹⁰

ผลการตรวจร่างกาย

ร่างกายทุกระบบและสัญญาณชีพปกติ

มีรอยแผลสดเป็นรอยขีดเส้นเล็กๆ ประมาณ 20 แผล เกิดจากของมีคมเป็นรอยขีดบริเวณเหนือข้อมือด้านใน

การตรวจสภาพจิตและการประเมินทางจิตเวช

ลักษณะทั่วไปรูปร่างท้วม ผิวคล้ำ แต่งกายสะอาด สีหน้าไม่แจ่มใส ถามคำตอบคำถาม ถามตอบได้ตรงคำถาม พูดเสียงเบาอารมณ์เรียบเฉย เนื้อหาความคิดเหมาะสม บอกได้ว่าตนมีความเครียดมาก ปฏิเสธอาการของหิวแหว่และภาพหลอน รับประทานอาหาร รับรู้วัน เวลา สถานที่ บุคคลได้ถูกต้อง อत्मโนทัศน์ผู้ป่วยมองว่าตนเองเป็นภาระของครอบครัว คิดว่าตนเองไม่มีคุณค่า รู้สึกเบื่อหน่ายท้อแท้ ไม่อยากมีชีวิตอยู่ รู้สึกโดดเดี่ยว ขาดที่พึ่งพา คิดว่าไม่สามารถจะพึ่งพาใครได้แล้ว

การวินิจฉัยโรค Severe depressive episode without psychotic symptoms

การรักษา

1. ได้รับการรักษาด้วยยาต้านเศร้า ยาคลายกังวล
2. ทำจิตบำบัด

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบกรณีศึกษาประเด็นการศึกษาสาเหตุด้านปัจจัยต่างๆ

ประเด็นการศึกษา	ผู้ป่วยกรณีศึกษา รายที่ 1	ผู้ป่วยกรณีศึกษา รายที่ 2
1. สาเหตุด้านปัจจัยต่างๆ	- วัยรุ่นเพศหญิง อายุ 14 ปี นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สอบได้ที่เกือบสุดท้ายของชั้นเรียน มาตั้งแต่เรียนระดับประถมเป็นเด็กรูปร่างอ้วนมาตั้งแต่เด็กๆ พอเข้าสู่วัยรุ่นมีรูปร่างสูงใหญ่ หน้าเป็นสิ่ว หน้าผากแคบ คางยื่น	- วัยรุ่นเพศหญิง นักเรียนอายุ 15 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังจากยายเสียชีวิตใช้ชีวิตอยู่ตามลำพัง เลี้ยงแมวไว้เหมือนเป็นเพื่อนและแมวได้เสียชีวิตในเวลาไล่เลี่ยกัน เคยโดนเพื่อนล้อช่วงอยู่ในวัยเด็กว่า ซี้เหร่ เป็นเด็กเอ๋อ ไม่มีแม่

การวิเคราะห์เปรียบเทียบ

ผู้ป่วยทั้ง 2 ราย มีสาเหตุการเกิดภาวะซึมเศร้าเกิดจากปัจจัยทั้ง 4 ด้าน โดยในผู้ป่วยรายที่ 1 เกิดจาก ปัจจัยที่ 1 ปัจจัยทางชีวภาพ คือเป็นช่วงวัยรุ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมน ทำให้เกิดความหงุดหงิดและขัดแย้งทางอารมณ์ได้ ปัจจัยที่ 2 ปัจจัยทางจิตวิทยาจากการเป็นโรคบกพร่องทางการเรียน (LD: Learning disability) ตั้งแต่เรียนชั้นประถมทำให้ มีความคับข้องใจเรื้อรังเป็นเวลานาน สูญเสียความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ทำให้การมองเห็นคุณค่าและนับถือตัวเองต่ำ ไม่มีความภาคภูมิใจในตนเอง ปัจจัยที่ 3 ปัจจัย

ทางสังคมและวัฒนธรรม ผู้ป่วยอยู่กับโทรศัพท์มือถือเป็นส่วนใหญ่ พ่อแม่ไม่มีเวลาดูแลเต็มที่ และปัจจัยที่ 4 ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นเพศหญิง ช่วงอายุวัยรุ่น พัฒนาการด้านการเรียนค่อนข้างช้าจากการป่วยเป็นโรค LD (Learning disability)

ส่วนในผู้ป่วยรายที่ 2 จากปัจจัยที่ 1 คือ ปัจจัยทางจิตวิทยา มีการเผชิญเหตุการณ์ สำคัญในชีวิต (life event) จากการเสียชีวิตของสิ่งอันเป็นที่รัก ปัจจัยที่ 2 เกิดจากปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม เมื่อยายเสียชีวิตหลังจากนั้นต้องใช้ชีวิตตามลำพัง เกิดความว้าเหว (Loneliness) ทำให้รู้สึกโดดเดี่ยว ขาดที่พึ่ง รู้สึกตนเองด้อยค่า และ ปัจจัยที่ 3 ปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องเพศและช่วงวัยรุ่น ดังนั้นจากปัจจัยทั้งหมดดังกล่าวจึงเป็นสาเหตุให้เกิดภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วยวัยรุ่นทั้ง 2 ราย⁴

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบกรณีศึกษาประเด็นการศึกษาในด้านอาการและอาการแสดง

ประเด็นการศึกษา	ผู้ป่วยกรณีศึกษา รายที่ 1	ผู้ป่วยกรณีศึกษา รายที่ 2
2. อาการและอาการแสดงที่นำไปสู่การวินิจฉัยทางการแพทย์	- 1 เดือน ก่อนมาโรงพยาบาลมีอาการเศร้า หดหู่ เบื่อหน่าย ไม่อยากทำอะไร หงุดหงิดง่าย นอนไม่หลับ รับประทานอาหารมากกว่าปกติ รู้สึกว่าตนเองไร้ค่า พยายามทำร้ายตัวเอง ไม่อยากไปโรงเรียน มีอาการเกือบทุกวัน การวินิจฉัยโรค Severe depressive episode without psychotic symptoms	- 1 เดือนก่อนมาโรงพยาบาล มีอารมณ์เศร้า เบื่อหน่าย ท้อแท้ ไม่อยากมีชีวิตอยู่ ไม่อยากพูดกับใคร เก็บตัว นอนหลับมากเกินไป พยายามฆ่าตัวตายหลายครั้ง เบื่ออาหาร มีอาการแทบทุกวัน การวินิจฉัยโรค Severe depressive episode without psychotic symptoms

การวิเคราะห์เปรียบเทียบ

ผู้ป่วยทั้ง 2 ราย มีอาการแสดงเข้าได้กับอาการทางคลินิกที่ใช้วินิจฉัยโรคซึมเศร้าตามเกณฑ์การวินิจฉัยโรคของสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย (DSM-5) ได้กำหนดอาการที่ใช้ในการวินิจฉัย ดังนี้

1. มีอารมณ์เศร้า (ในเด็กและวัยรุ่นอาจเป็นอารมณ์หงุดหงิดก็ได้)
2. ความสนใจหรือเพลินใจในกิจกรรมต่างๆ ลดลงอย่างมาก
3. น้ำหนักลดลงหรือเพิ่มขึ้นมากมีอาการเบื่ออาหารหรือรับประทานอาหารมากเกินไป
4. นอนไม่หลับหรือหลับมากเกินไป
5. กระวนกระวาย อยู่ไม่สุข หรือเชื่องช้าลง
6. อ่อนเพลียไร้เรี่ยวแรง
7. รู้สึกตนไร้คุณค่า
8. สมาธิลดลง ใจลอยหรือลึกลงไปหมด
9. คิดเรื่องตาย คิดอยากตาย

จะต้องมีอาการดังกล่าว ข้อ 5 อาการหรือมากกว่าโดยจะต้องประกอบด้วยข้อ 1 หรือ 2 อย่างน้อย 1 ข้อ อาการเป็นนาน 2 สัปดาห์ เป็นเกือบตลอดเวลา แทบทุกวัน อาการส่งผลทำให้ผู้ป่วยทุกข์ใจ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ความสามารถในการทำงาน สัมพันธภาพระหว่างบุคคล^{4-6,11}

ผู้ป่วยทั้ง 2 ราย มีอาการที่เข้าได้กับอาการทางคลินิก จึงได้รับการวินิจฉัย Severe depressive episode without psychotic symptoms ในผู้ป่วยรายที่ 1 มีอาการแสดงในข้อ 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9 มีอาการเกือบทุกวัน ส่วนในรายที่ 2 มีอาการแสดง ในข้อ 1, 2, 3, 4, 7, 9 มีอาการแทบทุกวัน

การใช้กระบวนการพยาบาล และการให้บริการปรึกษา จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าพยาบาลสามารถกำหนดเป็นหัวข้อวินิจฉัยการพยาบาลได้ตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น นำไปสู่การวางแผนการพยาบาล ทั้งแผนการพยาบาลระยะสั้นและแผนการพยาบาลในระยะยาว การตั้งข้อวินิจฉัยการพยาบาลให้สอดคล้องกับการประเมินภาวะสุขภาพสามารถกำหนดได้หลายข้อทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการดูแลครอบคลุมทั้งทางด้านร่างกายจิตใจและสังคม¹² ในกรณีศึกษาของผู้ป่วยทั้ง 2 ราย มีข้อวินิจฉัยการพยาบาล ดังนี้

ข้อวินิจฉัยการพยาบาลที่ 1 เสี่ยงต่อการทำร้ายตัวเองซ้ำเนื่องจากรู้สึกว่าคุณค่า

ผู้ป่วยกรณีศึกษารายที่ 1	ผู้ป่วยกรณีศึกษารายที่ 2	กิจกรรมการพยาบาล
ข้อมูลสนับสนุน S: ผู้ป่วยบอกว่าเวลาเครียดจะรู้สึกเบื่อหน่ายและอยากทำร้ายตัวเอง S: ผู้ป่วยรู้สึกว่าคุณค่าตนเองเรียนหนังสือไม่เก่ง หน้าตาไม่สวย รูปร่างไม่ดี S: มารดาของผู้ป่วยแจ้งว่าผู้ป่วยมีการเตรียมเชือกมาไว้ในห้องนอน O: มีรอยแผลเป็น รอยกรีดที่ข้อมือ มีประวัติการทำร้ายตัวเองซ้ำๆ ประเมินซึมเศร้าด้วยด้วยแบบประเมิน PHQ-A ได้เท่ากับ 19 คะแนน และคัดกรองซึมเศร้าด้วยแบบประเมิน CDI ได้ 26 คะแนน วัตถุประสงค์ เพื่อป้องกันการทำร้ายตนเองซ้ำ เกณฑ์การประเมินผล - ประเมินภาวะซึมเศร้าด้วยแบบประเมิน PHQ-A ได้ค่าคะแนนน้อยกว่า 5 คะแนน - ไม่มีการทำร้ายตัวเองซ้ำ การประเมินผล จากการติดตามในช่วง 1 เดือนแรกพบว่า ผู้ป่วยพบว่ามีอารมณ์เศร้าลดลงอยู่ในระดับปานกลาง (ประเมินภาวะซึมเศร้าด้วยแบบประเมิน PHQ-A =	ข้อมูลสนับสนุน S: ผู้ป่วยบอกว่ารู้สึกเหนื่อยไม่รู้จะมีชีวิตอยู่ไปเพื่ออะไร เมื่อเศร้ามากๆ จะทำร้ายตัวเอง O: มีรอยแผลเป็น รอยกรีดที่ข้อมือ มีประวัติการทำร้ายตัวเองบ่อยๆ ประเมินซึมเศร้าด้วยตนเองด้วยแบบประเมิน PHQ-A ได้เท่ากับ 18 คะแนน และคัดกรองซึมเศร้าด้วยแบบประเมิน CDI ได้ 34 คะแนน วัตถุประสงค์ เพื่อป้องกันการทำร้ายตนเองซ้ำ เกณฑ์การประเมินผล - ประเมินภาวะซึมเศร้าด้วยแบบประเมิน PHQ-A ได้ค่าคะแนนน้อยกว่า 5 คะแนน - ไม่มีการทำร้ายตัวเองซ้ำ การประเมินผล หลังการติดตามการรักษาทุก 1 เดือนยังพบว่ายังมีภาวะซึมเศร้าลดลงอยู่ในระดับปานกลาง (ประเมินภาวะซึมเศร้าด้วยแบบประเมิน PHQ-A = 13) และ	การพยาบาล มีดังนี้¹³⁻¹⁵ - ประเมินภาวะซึมเศร้าและความเสี่ยงของพฤติกรรมการทำร้ายตนเอง โดยประเมินใช้แบบคัดกรองภาวะซึมเศร้า PHQ-A และจากการแสดงออกทางคำพูดและท่าทาง - สร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัดด้วยท่าที่เป็นมิตร อบอุ่น มั่นคง - สนทนาเพื่อการบำบัดเพื่อให้ผู้ป่วยได้ระบายความซึมเศร้า ความทุกข์ ความเครียดและความวิตกกังวล ช่วยให้ผู้ป่วย ตระหนักถึงและเข้าใจปัญหาของตนตามสภาพความเป็นจริง พูดคุยสื่อสารให้ผู้ป่วยได้ รับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง ปรับมุมมองของปัญหา ฝึกหัดคิดบวก ลดการคิดหมกมุ่น รู้จักหยุดคิด กระตุ้นให้ผู้ป่วยระบายความทุกข์ใจและสิ่งที่เป็นปัญหา ให้ผู้ป่วยได้ตระหนักถึงความรู้สึกอารมณ์ของตนเองรวมถึงได้พิจารณาระบุปัญหาของตนเอง ระบุนถึงปัญหาที่ก่อให้เกิดความเครียดหรือความทุกข์ รวมถึงวิธีการปรับตัวกับปัญหาปัจจุบัน เช่นปัญหาครอบครัว ปัญหาภาวะโลกซึมเศร้าที่เผชิญอยู่

ผู้ป่วยกรณีศึกษารายที่ 1	ผู้ป่วยกรณีศึกษารายที่ 2	กิจกรรมการพยาบาล
11) ยังมีความคิดทำร้ายตัวเองเป็นบางครั้งและมีการติดตามการรักษาอย่างต่อเนื่องอีก 2 เดือนต่อมา พบว่าผู้ป่วยกลับมามีอาการแยลง เนื่องจากถูกเพื่อนบูลลี่เรื่องการเจ็บป่วยด้วยโรคซึมเศร้า เพื่อนนินทาว่าผู้ป่วยเรียกร้องความสนใจ ทำให้เด็กไม่ยอมไปโรงเรียนและได้วางแผนการฆ่าตัวตายที่รุนแรงขึ้นจึงมีการนำเชือกเอาไปไว้ในห้องนอน แต่ผู้ป่วยครองสังเกตเห็นก่อนแพทย์จึงได้พิจารณาส่งต่อไปรักษาที่สถานพยาบาลที่มีศักยภาพสูงกว่า ได้รับการรักษาแบบผู้ป่วยใน ได้รับการรักษาด้วยไฟฟ้าและรักษาด้วยยา หลังจากนั้นได้กลับมาติดตามการรักษาต่อเนื่องอีก 1 เดือนต่อมา ไม่พบว่ามีการทำร้ายตนเองซ้ำ	ยังมีการพยายามทำร้ายตัวเองซ้ำ จึงมีการวางแผนและปฏิบัติกรพยาบาลให้ครอบคลุมไปถึงครอบครัวของผู้ป่วย สนับสนุนให้ผู้ป่วยเผชิญปัญหาได้อย่างเข้มแข็ง ช่วยให้ผู้ผู้ป่วยค้นหาสิ่งที่เป็นจุดเด่นของตนเองเพื่อเพิ่มความภาคภูมิใจและคุณค่าของตนเอง สนับสนุนให้มีทักษะการสร้างสัมพันธภาพใหม่ เพื่อเกิดความไว้วางใจเมื่อเกิดความทุกข์ สามารถหาที่พึ่งพาใจใหม่ได้และได้มีการติดตามต่อเนื่องอีก 2 เดือนต่อมา พบว่าไม่มีการทำร้ายตัวเองซ้ำ ผู้ป่วยสามารถกลับไปเรียนในระบบได้เป็นปกติ อย่างไรก็ตาม ยังมีการติดตามการรักษาอย่างต่อเนื่องต่อไป	5. วางแผนร่วมกับผู้ป่วยและญาติในการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดกับผู้ป่วย ในเรื่องการเฝ้าระวังการทำร้ายตนเองซ้ำไม่ควรปล่อยให้ผู้ป่วยอยู่คนเดียวโดยเฉพาะช่วงที่ซึมเศร้ามาก การดูแลเรื่องการรับประทานยาของผู้ป่วย การติดตามการรักษาอย่างต่อเนื่อง 6. ให้ความรู้เรื่องโรคซึมเศร้า สาเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดโรค ความสำคัญของการรับประทานยาตามคำสั่งแพทย์ ให้กับผู้ป่วยและครอบครัว แนะนำครอบครัวเรื่องการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะซึมเศร้า ฝึกสื่อสารทางบวก

ข้อวินิจฉัยการพยาบาลที่ 2 ผู้ป่วยเบื่อหน่ายแยกตัว เนื่องจากมีภาวะซึมเศร้า

ผู้ป่วยกรณีศึกษารายที่ 1	ผู้ป่วย กรณีศึกษารายที่ 2	กิจกรรมการพยาบาล
S: แม่ของผู้ป่วย บอกว่าผู้ป่วยมักเก็บตัว อยู่ในห้อง ไม่ค่อยพูดกับใคร S: ผู้ป่วยบอกว่า รู้สึกเบื่อหน่าย ไม่อยากคุยกับใคร อยากอยู่คนเดียว ไม่อยากไปเรียน O: ผู้ป่วย มีสีหน้าเศร้าหมอง พูดน้อย ถามคำตอบคำ วัตถุประสงค์ เพื่อลดการแยกตัว ให้ผู้ป่วยมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ เกณฑ์ การประเมินผล ผู้ป่วยมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้ดี การประเมินผล ผู้ป่วยมีปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัวมากขึ้น เก็บตัวน้อยลง	S: แม่ของผู้ป่วย บอกว่าผู้ป่วยอยู่บ้านไม่ค่อยพูดกับใคร เก็บตัว S: ผู้ป่วย บอกว่า รู้สึกเบื่อหน่าย ไม่อยากคุยกับใคร อยากอยู่คนเดียว O: ผู้ป่วย มีสีหน้าเศร้าหมอง ไม่ค่อยสบตา พูดน้อย ถามคำตอบคำ วัตถุประสงค์ เพื่อลดการแยกตัว ให้ผู้ป่วยมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ เกณฑ์ การประเมินผล ผู้ป่วยมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้ดี การประเมินผล ผู้ป่วยมีปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัวมากขึ้น เก็บตัวน้อยลง	การพยาบาล มีดังนี้^{4,14} 1. สร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัดใส่ใจกับการสื่อสารทั้งคำพูดและกิริยาท่าทีที่แสดงออกของผู้ป่วยอย่างสม่ำเสมอ รับฟังอย่างใส่ใจ ใช้เทคนิคการสนทนาที่กระตุ้นการแสดงความคิดเห็น 2. ร่วมค้นหาสาเหตุของความไม่มั่นใจในการสร้างสัมพันธภาพของผู้ป่วยกับบุคคลอื่น 3. ให้ความช่วยเหลือทางด้านจิตใจด้วยการให้การบำบัดทางจิตสังคมแบบผสมผสานโดยเน้นใช้สัมพันธภาพบำบัดและการบำบัดเข้าใจตามสติ

ผู้ป่วยกรณีศึกษารายที่ 1	ผู้ป่วย กรณีศึกษารายที่ 2	กิจกรรมการพยาบาล
		(Mindfulness base on cognitive therapy:MBCT) ของ MARISA MODEL ¹⁶ 4. ให้คำปรึกษาและชื่นชม สนับสนุนให้กำลังใจ เมื่อผู้ป่วยแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมและเมื่อผู้ป่วยเริ่มต้นสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้

ข้อวินิจฉัยการพยาบาลที่ 3 มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำ มองโลกในแง่ร้าย

ผู้ป่วยกรณีศึกษารายที่ 1	ผู้ป่วยกรณีศึกษารายที่ 2	กิจกรรมการพยาบาล
S: ผู้ป่วยบอกว่า รู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า เพื่อนบูลลี่เรื่องที่ตนเป็นโรคซึมเศร้า รู้สึกแย่งที่ตนเองเรียนไม่เก่ง O: ผู้ป่วยเป็นโรค LD (Learning disability) วัตถุประสงค์ เพื่อให้เห็นคุณค่าของตนเองมากขึ้น เกณฑ์การประเมินผล ผู้ป่วยเห็นคุณค่าตัวเองมากขึ้น การประเมินผล ผู้ป่วยมีสีหน้าสดชื่นขึ้น เริ่มต้นสนทนากับครอบครัวและผู้บำบัดก่อนบอกจุดดีและจุดด้อยของตนเองได้ อยากพัฒนาจุดดีของตนเองให้ดีขึ้น ผู้ป่วยรายที่ 1 บอกว่าอยากไปโรงเรียน คิดว่ามีแนวทางจัดการอารมณ์เมื่อเพื่อนบูลลี่ ไม่สนใจคำพูดของเพื่อนที่บูลลี่ได้และมีแนวทางในการคบเพื่อนใหม่ ผู้ป่วยรายที่ 2 พูดคุยกับครอบครัวมากขึ้น รับรู้ถึงความเป็นห่วงของแม่ที่มีต่อตนเอง	S: ผู้ป่วยบอกว่า รู้สึกไร้ค่า ไม่รู้จะมีชีวิตอยู่ไปเพื่อใคร คนที่รัก/สิ่งที่รัก มีอันต้องจากไปหมด O: มีประวัติการถูกล่วงละเมิดทางเพศตั้งแต่ช่วงชั้นประถมต้นจากคนใกล้ชิด วัตถุประสงค์ เพื่อให้เห็นคุณค่าของตนเองมากขึ้น เกณฑ์การประเมินผล ผู้ป่วยเห็นคุณค่าตัวเองมากขึ้น การประเมินผล ผู้ป่วยมีสีหน้าสดชื่นขึ้น มารดาเล่าว่าพูดคุยกันมากขึ้น เมื่อมาพบผู้บำบัดสามารถบอกจุดดีและจุดด้อยของตนเองได้ อยากพัฒนาจุดดีของตนเองให้ดีขึ้น ผู้ป่วยรายที่ 1 บอกว่าอยากไปโรงเรียน คิดว่ามีแนวทางจัดการอารมณ์เมื่อเพื่อนบูลลี่ ไม่สนใจคำพูดของเพื่อนที่บูลลี่ได้และมีแนวทางในการคบเพื่อนใหม่ ผู้ป่วยรายที่ 2 พูดคุยกับครอบครัวมากขึ้น รับรู้ถึงความเป็นห่วงของแม่ที่มีต่อตนเอง	การพยาบาล 1. สร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัดใส่ใจกับการสื่อสารทั้งคำพูดและกิริยาท่าทีที่แสดงออกผู้ป่วย มีความสม่ำเสมอ รับฟังอย่างใส่ใจ ใช้เทคนิคการสนทนาที่กระตุ้นการแสดงความคิดเห็น 2. ให้การยอมรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและให้เวลาในการปรับตัว 3. ให้แรงเสริมทางบวกเมื่อเห็นพฤติกรรมที่ดีของผู้ป่วยและข้อมูลย้อนกลับต่อการแสดงพฤติกรรมต่างๆ อย่างเหมาะสม 4. วางแผนร่วมกับครอบครัวเกี่ยวกับการให้กำลังใจสร้างความมั่นใจและคุณค่าในตนเองแก่ผู้ป่วย 5. แนะนำครอบครัวให้ใส่ใจให้เวลา ให้กำลังใจเปิดโอกาสให้ระบายความคับข้องใจ ไม่ซ้ำเติมลดความคาดหวัง ส่งเสริมให้เห็นคุณค่าในตนเอง ด้วยการชี้ให้เห็นจุดดีของตนเอง¹³

ข้อวินิจฉัยการพยาบาลที่ 4 ผู้ป่วยเผชิญปัญหาไม่เหมาะสม เนื่องจากขาดทักษะการเผชิญปัญหาและการปรับตัว

ผู้ป่วยกรณีศึกษารายที่ 1	ผู้ป่วยกรณีศึกษารายที่ 2	กิจกรรมการพยาบาล
S: ผู้ป่วยรายที่ 1 บอกว่า ไม่อยากไปโรงเรียนเพราะเรียนไม่รู้เรื่อง O: ผู้ป่วยเคยพยายามทำร้ายตัวเองเมื่อมีปัญหาชีวิต วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้ป่วยมีทักษะการปรับตัวและแก้ไขปัญหได้อย่างเหมาะสม เกณฑ์การประเมินผล ผู้ป่วยสามารถระบายปัญหาและปรับตัวอย่างเหมาะสม การประเมินผล ผู้ป่วยปรับตัวเข้ากับครอบครัวมากขึ้น เก็บตัวน้อยลงแต่ยังไม่สามารถไปเรียนตามระบบได้เนื่องจากยังมีความไม่มั่นใจในตัวเอง จึงแนะนำให้ผู้ป่วยปกครองประสานกับทางโรงเรียนให้นักเรียนเรียนออนไลน์ไปก่อน แต่ผู้ป่วยยังไม่ค่อยมีรับผิดชอบในเรื่องของการเรียนยังมีงานค้างส่งเป็นบางวิชา งานวางแผนร่วมกับผู้ป่วยในการเข้าเรียนในระบบปกติในเทอมถัดไป	S: ผู้ป่วยบอกว่า หงุดหงิดเวลาแม่บ่นว่า แล้วอยากทำร้ายตัวเอง O: ผู้ป่วยเคยพยายามทำร้ายตัวเองเมื่อมีปัญหาชีวิต วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้ป่วยมีทักษะการปรับตัวและแก้ไขปัญหได้อย่างเหมาะสม เกณฑ์การประเมินผล ผู้ป่วยสามารถระบายปัญหาและปรับตัวอย่างเหมาะสม การประเมินผล ผู้ป่วยสามารถปรับตัวเข้ากับคนในครอบครัวมากขึ้น เก็บตัวน้อยลงแต่ยังไม่สามารถไปเรียนตามระบบได้เนื่องจากยังมีความไม่มั่นใจในตัวเอง จึงแนะนำให้ผู้ป่วยปกครองประสานกับทางโรงเรียนให้นักเรียนเรียนออนไลน์ไปก่อน และผู้ป่วยเรียนได้ทันเพื่อนรับผิดชอบเรื่องเรียนได้ดี ไม่มีงานค้างส่งและวางแผนร่วมกับผู้ป่วย ในการเข้าเรียนในระบบปกติในเทอมถัดไป	การพยาบาล - เปิดโอกาสให้ผู้ป่วยได้ระบาย บอกเล่าความคิด ความรู้สึกคับข้องใจโดยรับฟังอย่างเข้าใจ ไม่ตำหนิ ให้เกิดความไว้วางใจ เพื่อได้ร่วมกันหาแนวทางแก้ไข¹⁴ - กระตุ้นเพื่อให้ผู้ป่วยได้คิดทบทวนเหตุการณ์ ค้นหาสาเหตุด้านต่างๆ วิธีการแก้ไขปัญหา ข้อดีข้อเสียและผลกระทบที่เกิดขึ้น - สะท้อนให้ผู้ผู้ป่วยเห็นถึงผลดีผลเสีย ผลกระทบจากการเผชิญปัญหาที่ผ่านมา เพื่อเรียนรู้ เข้าใจตนเองและครอบครัวมากขึ้น - กระตุ้นให้ผู้ผู้ป่วยคิดหาแนวทางในการเผชิญปัญหาที่เหมาะสมและชี้แนวทางเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาอื่นๆ ที่เหมาะสมเพื่อเป็นทางเลือกเมื่อต้องตัดสินใจ - สอนเทคนิคการปรับตัวในสถานการณ์ต่างๆ เช่น ผีกสตออยู่กับปัจจุบัน ผีกเทคนิคคลายเครียด ผีกผ่อนคลายกล้ามเนื้อ ฯลฯ

ข้อวินิจฉัยการพยาบาลที่ 5 การพักผ่อนไม่เพียงพอนอกจากการนอนไม่หลับ

ผู้ป่วยกรณีศึกษารายที่ 1	ผู้ป่วยกรณีศึกษารายที่ 2	กิจกรรมการพยาบาล
S: ผู้ป่วยบอกว่านอนไม่หลับ หลับยากและจะเล่นโทรศัพท์จนกระทั่งหลับไป หลับกลางวัน S: แม่ผู้ป่วยแจ้งว่าผู้ป่วยรับประทานยาก่อนนอนตอนเที่ยงคืน ผู้ป่วยหลับได้เที่ยงคืน – ตี 1 มีหลับกลางวัน	S: ผู้ป่วยบอกว่านอนไม่หลับ หลับยาก ตื่นกลางดึก ไม่หลับต่อและจะตื่นมาเล่นโทรศัพท์กลางดึก หลับกลางวันนอนทั้งวัน S: แม่ผู้ป่วยแจ้งผู้ป่วยว่านอนดึกรับประทานยาก่อนนอนเวลา 5 ทุ่ม	การพยาบาล มีดังนี้ 1. ผู้ป่วยได้ระบายเรื่องที่เป็นสาเหตุทำให้นอนไม่หลับเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา

ผู้ป่วยกรณีศึกษารายที่ 1	ผู้ป่วยกรณีศึกษารายที่ 2	กิจกรรมการพยาบาล
วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้ป่วยได้พักผ่อนอย่างเพียงพอ วันละ 8 – 10 ชั่วโมง เกณฑ์การประเมินผล ผู้ป่วยนอนหลับอย่างเพียงพอ สีหน้าสดชื่น การประเมินผล ผู้ป่วยนอนหลับได้อย่างเพียงพอ พยายามปรับสภาวะการนอนได้	หลับได้เวลาดี 1 วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้ป่วยได้พักผ่อนอย่างเพียงพอ วันละ 8 – 10 ชั่วโมง เกณฑ์การประเมินผล ผู้ป่วยนอนหลับอย่างเพียงพอ สีหน้าสดชื่น การประเมินผล ผู้ป่วยนอนหลับได้อย่างเพียงพอ พยายามปรับสภาวะการนอนได้	2. แนะนำให้ผู้ปกครองจัดสิ่งแวดล้อมในห้องนอนให้ผู้ป่วยให้สบายสงบไม่มีเสียงรบกวน มีแสงสว่างที่เหมาะสม 3. รับประทานยาตามแพทย์สั่งและสังเกตอาการข้างเคียง¹³ 4. แนะนำให้ผู้ป่วยปรับสุขอนามัยการนอนหลับ (Sleep Hygiene) ได้แก่ นอนให้เพียงพอ ควรนอน 8 – 10 ชั่วโมง เข้านอนและตื่นนอนเป็นเวลา ออกกำลังกายสม่ำเสมอ หลีกเลี่ยงหรือลดการดูจอภาพในเวลาก่อนนอน เช่น จอโทรศัพท์ จอโทรทัศน์ หลีกเลี่ยงการนอนกลางวัน¹⁷

ข้อวินิจฉัยการพยาบาลที่ 6 ผู้ป่วยและครอบครัวขาดความรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าและการปฏิบัติตัวเมื่ออยู่บ้าน

ผู้ป่วยกรณีศึกษารายที่ 1	ผู้ป่วยกรณีศึกษารายที่ 2	กิจกรรมการพยาบาล
O: ผู้ป่วยมีประวัติขาดการติดตามการรักษา S: แม่ผู้ป่วยบอกว่าไม่รู้จะจัดการอย่างไรเมื่อพบว่าลูกเกิดปัญหา ไม่เข้าใจลูก เกณฑ์การประเมิน ผู้ป่วยและครอบครัวสามารถบอกสาเหตุและการรักษาโรคซึมเศร้าได้ถูกต้อง มาติดตามการนัดอย่างต่อเนื่องตามนัด การประเมินผล ผู้ป่วยและครอบครัว เข้าใจเรื่องโรคซึมเศร้า เห็นความสำคัญของการมาติดตามการรักษา เห็นได้จากการกินยาตามแพทย์สั่งและมาติดตามการรักษาอย่างต่อเนื่องตามนัด หากเห็น	O: ผู้ป่วยมีประวัติขาดการติดตามการรักษา S: แม่ผู้ป่วยสอบถามว่า “โรคซึมเศร้าต้องกินยาอีกนานแค่ไหน ไม่ค่อยวางพาลูกมา” S: แม่ผู้ป่วยอยากให้ลูกนอนโรงพยาบาลจนกว่าจะหาย เกรงว่าจะดูแลลูกไม่ได้ เกณฑ์การประเมิน ผู้ป่วยและครอบครัวสามารถบอกสาเหตุและการรักษาโรคซึมเศร้าได้ถูกต้อง มาติดตามการนัดอย่างต่อเนื่อง การประเมินผล ผู้ป่วยและครอบครัว เข้าใจเรื่องโรคซึมเศร้า เห็นความสำคัญของการมาติดตามการรักษา เห็นได้จากการกินยาตามแพทย์สั่งและ มาติดตามการรักษาอย่างต่อเนื่องหากเห็นความผิดปกติ	การพยาบาล 1. ให้ความรู้กับครอบครัวเกี่ยวกับโรคซึมเศร้าสาเหตุของโรค ปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ที่จะเป็นผลทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อน หลีกเลี่ยงปัจจัยกระตุ้นที่อาจก่อให้เกิดความเครียด สอนวิธีการจัดการความเครียดด้วยตัวเองเบื้องต้นได้แก่การหายใจ ผ่อนคลาย การนวดคลายเครียด ให้คำแนะนำอาการที่ต้องมาพบแพทย์ ก่อนนัดเช่นนอนไม่หลับหรือเกิดความเครียดที่ ผู้ปกครองไม่ทราบสามารถช่วยผู้ป่วยได้และชี้ให้เห็นความสำคัญของการมาติดตามการนัดอย่างสม่ำเสมอ 2. ชี้ให้เห็นความสำคัญของการรับประทานยาอย่างต่อเนื่องและผลข้างเคียงของยาที่เกิดขึ้นได้

ผู้ป่วยกรณีศึกษารายที่ 1	ผู้ป่วยกรณีศึกษารายที่ 2	กิจกรรมการพยาบาล
ความผิดปกติของผู้ป่วย ผู้ปกครองจะติดต่อขอคำปรึกษาและขอเข้ารับการรักษาการรักษาก่อนถึงวันนัดได้	ของผู้ป่วย ผู้ปกครองจะติดต่อขอคำปรึกษาและขอเข้ารับการรักษาการรักษาก่อนถึงวันนัดได้	หากต้องการหยุดยาควรปรึกษาแพทย์ก่อน 3. แนะนำให้ผู้ปกครองเป็นผู้บริหารยาให้ผู้ป่วยและไม่ให้ผู้ป่วยจัดยาเอง เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับยาที่ถูกต้องและหลีกเลี่ยงการกินยาผิดขนาด 4. แนะนำให้มีการสื่อสารมากขึ้น ภายในครอบครัวและเทคนิคการพูดคุยสื่อสารกับลูกวัยรุ่น ฝึกการสื่อสารทางบวก ¹³

สรุปและการอภิปรายผล

จากการศึกษารณีศึกษาของผู้ป่วยวัยรุ่นทั้ง 2 ราย ที่มาด้วยอาการสำคัญที่เหมือนกัน คือ มีอารมณ์เศร้าและพยายามทำร้ายตัวเองด้วยการใช้ของมีคมกรีดร่างกายตัวเอง ได้มีการใช้แบบประเมินภาวะซึมเศร้าด้วยแบบประเมิน PHQ-A (Thai version of The Patient Health Questionnaire for Adolescents) พบว่ามีภาวะซึมเศร้าในระดับมาก⁹ และคัดกรองผู้ป่วยด้วยแบบคัดกรองซึมเศร้าในวัยรุ่นด้วย CDI (Children Depression Inventory) พบว่ามีค่าคะแนนสูงที่ถือว่าซึมเศร้าที่มีนัยสำคัญ¹⁰ ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็น Severe depressive episode without psychotic symptoms จากอาการสำคัญที่นำมาเข้าได้กับเกณฑ์ในการวินิจฉัยโรคซึมเศร้า DSM-5 คือ มีเศร้าหดหู่ หงุดหงิดง่าย ไม่มีความสุข กินมากหรือน้อยกว่าปกติ นอนไม่หลับ รู้สึกตนเองไร้ค่า มีความคิดอยากตาย อาการดังกล่าวเป็นเกือบทุกวัน⁶ สาเหตุที่ทำให้ผู้ป่วยทั้ง 2 ราย เกิดจากปัจจัยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยที่ 1 ด้านชีวภาพ เนื่องจากช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงของความไม่สมดุลของฮอร์โมนทำให้เกิดความหงุดหงิดและขัดแย้งทางอารมณ์ ปัจจัยที่ 2 ปัจจัยทางจิตวิทยา ผู้ป่วยทั้ง 2 ราย มีความเครียด ความคับข้องใจเรื้อรังเป็นเวลานาน สูญเสียคุณค่าในตนเอง เกิดความคิดอัตโนมัติด้านลบต่อตนเอง ปัจจัยที่ 3 ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม จากการเกิดเหตุการณ์ความตึงเครียดที่ผ่านมาในชีวิต ผู้ป่วยรายที่ 1 เป็นโรคบกพร่องทางการเรียน (LD) และผู้ป่วยรายที่ 2 เกิดความสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก ขาดสัมพันธภาพในครอบครัว และปัจจัยที่ 4 ปัจจัยส่วนบุคคล ผู้ป่วยทั้ง 2 ราย เป็นเพศหญิง อยู่ในช่วงวัยรุ่น ผู้ป่วยรายที่ 1 ผลการเรียนไม่ดีตั้งแต่ชั้นประถม และผู้ป่วยรายที่ 2 โดนล่วงละเมิดทางเพศตั้งแต่วัยเด็ก⁴ ผู้ป่วยทั้ง 2 ราย ได้รับการรักษาด้วยยาและการทำจิตบำบัด แต่มีช่วงการติดตามในช่วง 2 เดือน ผู้ป่วยรายที่ 1 เกิดความเครียด มีภาวะซึมเศร้าเพิ่มขึ้นและพยายามที่จะทำร้ายตัวเองด้วยวิธีที่รุนแรงขึ้น จึงได้ส่งตัวไปรักษาที่สถานพยาบาลที่มีศักยภาพสูงขึ้นเพื่อรับการรักษาด้วยไฟฟ้า ผู้ป่วยทั้ง 2 ราย ได้รับการปฏิบัติการพยาบาลโดยมุ่งเน้นการให้คำปรึกษา การสร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัด ให้การบำบัดทางจิตสังคมแบบผสมผสานโดยเน้นใช้สัมพันธภาพบำบัดและการบำบัดเข้าใจตามสติ และส่งเสริมการปรับตัวทั่วไปการส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีและพัฒนาคุณค่าภายในตนเองของผู้ป่วย ให้สุขภาพจิตศึกษาเรื่องโรคซึมเศร้า ปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ที่จะทำให้อกลับมา

เป็นซ้ำ การรักษาอย่างต่อเนื่องแก่ผู้ป่วยและครอบครัว¹³ หลังการประเมินผลการพยาบาล ผลลัพธ์ ในช่วงติดตามทุก 1 เดือน 4 ครั้ง ผู้ป่วยทั้ง 2 ราย มีระดับภาวะซึมเศร้าลดลง แต่ยังคงมีความคิดอยากทำร้ายตัวเองเป็นบางครั้ง แต่ไม่มีการทำร้ายตัวเองซ้ำ พุดคุย บอกเล่าความทุกข์ใจกับผู้ปกครองได้มากขึ้น สามารถบอกจุดเด่นจุดด้อยของตนเองได้ พยายามทำภาระหน้าที่ได้ตามวัย สามารถบอกทางเลือกในการจัดการปัญหาของตนเอง เมื่อมีความเครียด มีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวมากขึ้น เก็บตัวน้อยลง นอนหลับได้เป็นปกติ ผู้ปกครองของผู้ป่วยทั้ง 2 ราย มีความเข้าใจเรื่องโรคซึมเศร้า ปัจจัยเสี่ยงต่างๆ สามารถสังเกตสัญญาณเตือน (Warning sign) ของการจะทำร้ายตัวเองซ้ำได้ ดูแลให้ผู้ป่วยรับประทานยาตามแพทย์สั่ง มีทักษะมั่นใจในการดูแลพุดคุยกับลูกวัยรุ่นมากขึ้น และมาติดตามการรักษาตามแพทย์นัดอย่างสม่ำเสมอ

ความยุ่งยากในการดำเนินการ

1. วัยรุ่น เป็นกลุ่มวัยที่เข้าถึงจิตใจได้ค่อนข้างยาก มีความแปรปรวนทางจิตใจและมีความแปรปรวนอารมณ์ง่าย เมื่อเกิดปัญหาหรือความยุ่งยากในชีวิตที่เพิ่มขึ้นมักจัดการปัญหาด้วยความหุนหันพลันแล่น ทำให้มีความเสี่ยงในการทำร้ายตนเองซ้ำ

2. ในการดูแลผู้ป่วยวัยรุ่นที่ป่วยเป็นโรคซึมเศร้า ทีมสุขภาพจิตอาจต้องประเมินความเครียดหรือประเมินภาวะซึมเศร้าผู้ปกครองร่วมด้วย เนื่องจากผู้ปกครองที่มีบุตรหลานเป็นโรคซึมเศร้าและพยายามทำร้ายตัวเองต้องมีความอดทนต่อความเครียดหลายด้านและบางรายอาจโทษตัวเองหรือเกิดความรู้สึกผิดที่ช่วยเหลือบุตรหลานให้ดีขึ้นไม่ได้ ซึ่งในรายที่ผู้ปกครองมีภาวะเครียดและมีภาวะซึมเศร้า ทำให้การดูแลผู้ป่วยวัยรุ่นที่มีภาวะซึมเศร้ายากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการใช้รูปแบบอื่นๆ ในการให้คำปรึกษาเช่นการทำกลุ่มบำบัดหรือการใช้โปรแกรมความเข้มแข็งทางใจในวัยรุ่น เพื่อให้ผู้ป่วยวัยรุ่นได้มีมุมมองของปัญหาที่แตกต่างจากผู้ป่วยอื่นในช่วงวัยใกล้เคียงกัน ได้แนวทางการแก้ปัญหาหลากหลาย ฝึกมองมุมอื่นในการแก้ปัญหาของตนเอง เมื่อเกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นไม่จมอยู่กับปัญหาของตนเอง

2. ควรมีการประสานกับโรงเรียน ครูประจำชั้นหรือครูแนะแนวเป็นระยะๆ เพื่อทราบพฤติกรรมของผู้ป่วยขณะที่โรงเรียน การเข้ากับกลุ่มกับเพื่อน แต่จะต้องระมัดระวังการให้ข้อมูล เนื่องจากการเป็นโรคทางจิตเวชเป็นเรื่องละเอียดอ่อนอาจเกิดการตีตรา (stigma) ต่อผู้ป่วยได้

เอกสารอ้างอิง

1. อภิชาติ โรจนะหัสติน. เข้าใจซึมเศร้าในวัยรุ่นหยุดกดดันด้วยความรักแบบมีเงื่อนไข [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาจิตวิทยา. คณะศิลปศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; [เข้าถึงเมื่อ 20 มกราคม 2567] เข้าถึงได้จาก: phukethospital.com)<https://tu.ac.th/thmmasat-270266-tu-expert-talk-understanding-teen-depression>.
2. สมรทิพย์ วิภาวนิช. บทบาทพยาบาลจิตเวชในการป้องกันภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น. วารสารศูนย์อนามัยที่ 9; 2567;18:72-82.

3. สมบูรณ์ หทัยอยู่สุข และ สุพร อภินันทเวช. การฆ่าตัวตายของวัยรุ่นในประเทศไทย: อุบัติการณ์ สาเหตุ และการป้องกัน. เวชบัณฑิตศิริราช. 2563;13:40-5.
4. สุธีกาญจน์ ไชยลาภ. ทฤษฎีและกระบวนการพยาบาลบุคคลที่มีภาวะซึมเศร้า. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2565.
5. มาโนช หล่อตระกูล. จิตเวชศาสตร์รามาริบัติ. กรุงเทพฯ: โรงพยาบาลรามาริบัติ; 2560.
6. วิฐารณ บุญสิทธิ์. จิตเวชศาสตร์เด็กและวัยรุ่นในเวชปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล; 2565.
7. ดวงใจ วัฒนสินธุ์. การป้องกันภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น. จากหลักฐานเชิงประจักษ์สู่การปฏิบัติ. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 2559;24:1-12.
8. กนกภรณ์ ทองคุ้ม. การพยาบาลผู้ป่วยที่มีพฤติกรรมพยายามฆ่าตัวตายโดยการกินยาเกินขนาด: กรณีศึกษาในโรงพยาบาลค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 10 มกราคม 2567];1:01-16 เข้าถึงได้จาก: <http://www.sbo.moph.go.th/sbo/file.pdf>
9. วิมลวรรณ ปัญญาอ่อน, โชษิตา ภาวสุทธิไพศิฐ, รัตนศักดิ์ สันติธาดากุล. การพัฒนาแบบประเมินภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ปิยอนด์ พับลิชชิง; 2561.
10. อุมารพร ตรังคสมบัติ, ดุสิต ลิขณพิชิตกุล. อาการซึมเศร้าในเด็ก: การศึกษาโดยใช้ Children's Depression Inventory. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย. 2539: 41(4): 221-30.
11. สุวรรณ อรุณพงศ์ไพศาล, บรรณธิการ. การวินิจฉัยโรคซึมเศร้า. ขอนแก่น: คลังนาวิทยา; 2558.
12. ภูรินทร์ อินชวณี และ ชนานันท์ แสงปาก. การพยาบาลวัยรุ่นที่มีภาวะซึมเศร้า. วารสารการพยาบาลการสาธารณสุขและการศึกษา. 2560;18:14-27.
13. สายฝน เอกวางกุล. สัมพันธภาพและการสื่อสารเพื่อการบำบัด: จากการศึกษาจิตเวชและสุขภาพจิตศาสตร์และศิลปสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 3. นครศรีธรรมราช: โรงพิมพ์สามลดา; 2559.
14. ฉวีวรรณ สัตยธรรม. การพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต. พิมพ์ครั้งที่ 1. ฉวีวรรณ สัตยธรรม, แพ จันทรสุข, ศุกรใจ เจริญสุข. กรุงเทพฯ: ธนาเพรส; 2556.
15. อรพรรณ ลือบุญวัชชัย. การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: วี.พริ้นท์ (1991). 2554.
16. มาริสา อุทยาพงษ์. การประยุกต์ใช้การเจริญสติ เพื่อป้องกันผู้ที่มีภาวะซึมเศร้า. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์. 2560;13:109-22.
17. โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย. สุขลักษณะการนอนที่ดี ชีวิตมีสุข (Sleep Hygiene). [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 10 มกราคม 2567]. เข้าถึงได้จาก: <https://chulalongkornhospital.go.th/>